

ACS KÁROLY:

ÚJ ÉLETEK ÉNEKE

I.

Ucolj fel új dalokra régi forma,
Míl bús-enyelgőn pergetett Petrarca
Tömjén-terhes középkor zsúfolt, tarka
Kavargásában, míg bajnoki torna

Tört kópját, koldús kántált kúszva porba,
Máglyák lobogtak, éhes jobbágy-falka
Hajtott vadat, vetést taposva, s falta
Sós könnyeit, hogy föl ne zúgjon toroka.

S e forma semmit sem mentett e sok-sok
Kínból magába, — Petrarcák szonettje
Gitaros, álmos, szép szavakon kötött;

De örködött a föld s mind eltemette
A görcsöket, átgyúrta s most kitárván,
Új tartalommal hemzseg a világ már.

II.

Új tartalommal hemzseg a világ már,
Mindien dolog most átlátszó és síma,
És fénylik, ég a ház, a rét, a sín, a
Nap, és ez az éj világos, holdvilág bár

Nem sáppad mennyezeljén. Vagy a táj lán
Olgan mint régen, s ős csatáját víjja
A természet magával s hőse sirra
Émelkedik, a fényre éj leszállván, —

És csak szemünk lát szebben, mert az ember
Lerázta lelke sok sötét koloncát,
És sorsa napján-éjén látva ront át.

Magába látva, s benne a célt látván,
Akár tükörben, s teszi amit rendel:
A gondolat jövőnek nem csodát vár.

III.

A gondolat jövőnek nem csodát vár,
Tudós — tégelyben építvén a tervet,
Mely minden lomha álmot tette kerget,
És ez nagyobb immár minden csodáknál.

Mi haladunk s mögöttünk szembe szállván
Elmaradnak a megkopasztott percek
És multtá válnak nagy tantételnek
Ügyünk mellett a tér- s időhatárnál.

**Mert tud a mult sokat és sokat mondhat
A korról, mikor őseinknek horpadt
És széles orra párját szimatolta;**

**Majd meg mikor napos Hellas vidékin
Pendült a pajzs s izom villódzott; míg im
Zúg gyárkémények sokszáz bábel-tornya.**

IV.

**Zúg gyárkémények sokszáz bábel-tornya,
Ha érchangú szirénák reggelenként
Munkára hívják gépet, embert egyként,
Mert ember és gép végre összeforrva,**

**A kettő mintha egy kar és agy volna,
Alkotnak és teremtőt meg teremtményt
Olaj lep el, mit a természet kent szét
Akár vért rajtuk, hogy páncélja fonja**

**Egymáshoz őket, mert ez a jövőd;
És küzdve, vér-olajt izzadva épül
Üdvös pokolként a roppant vasöntő,**

**Hol ember és gép olvadt erejébül
Vas lesz, s barázdát vág az ugaron, ha
Súlyos marok az ekét földbe nyomja.**

V.

**Súlyos marok az ekét földbe nyomja,
És fütty borít tavaszt a zord rögökre,
Hogy sarjadjon a mag, dús szárba szökve, —
S már ért kalásszal, sárgán ing a róna,**

**Míg fenn a dél kalapját hátratólja
Fején, s a nap-kalap simán görög le
Nyugatra, szellő libben, és a bögre
Felé mind ritkábban kacsintgat szomja**

**Az aratóknak. Majd a gép nyit száját,
És dől belé a kéve és reménység,
És pelyva porzik, szalma zizzen sárgán,**

**S a búza bőven csurran, ömlék, árad;
A paraszt fölnőve büszkén néz szét,
S izmos karok emelnek a nyár zsákján.**

VI.

**Izmos karok emelnek a nyár zsákján,
Mely leláncolva ráng az ég s a föld közt,
Míg forrnak benne pompásabb erők; bősé,
Nagy dobbanásokat rejt, mint a márvány.**

**S az ember, aki széles, barna vállán
Hordozza, száz nyílt szívet hord, s a földhöz
Lapítanak, de benne is vér öntöz
Szívet, s szívet cipelve, szívve válván**

*Ő maga is, a világ roppant szív lett,
Mely feldobogtat búzát, földet, szívet,
S kenyérré kelvén, új életre táplál*

*Új szíveket, s hogy szintén tiszta testtel
Teremni tudjanak majd, a vén meser,
Az ősz, kemény⁹ fejekbe tudományt zár.*

VII.

*Az ősz, kemény fejekbe tudományt zár,
Szőlőben, friss cipóban és könyvekben,
Hogy értve döntsenek majd, s keményebben
Avult palánkokat. S az éj meghátrál,*

*Uszályaként a bűnök s babonák már
Sétoszlanak. Kitért gyerekszemekben
Erdők s mezők ezer színével rebben
Az örök — új s végül meglátott látvány,*

*Az élet. És kacajban ott csilingel,
Játékokban játszik, munkában nagy inger,
Mely célok mesgyéjét előre tolja,*

*Játékon és munkán ül a tavaszba,
Hová gyerek-vasútas által-hajtva
Tűcs vidám vonat visz zakatolva.*

VIII.

*Télen vidám vonat visz zakatolva
Fén Bosznián át, hol az ifjúság új
Fonált húzott forró kohók vasából,
Hogy álmait nótákba zakatolja*

*A föld, az erdő, és a hegy, s a Boszna,
Melyben nagy századok száz titka zárul.
És sziklaként a múlt ült rá határuk;
Most énekszó, kacaj s csákány bogozza.*

*A büszke sáncár megvillan a napban,
S e villandásban lázas akarát van.
Mely a világ mellére érmet éget,*

*Ki-nem-hunyó tűz-érmel, és bejárja
A szíveket sugár-kariját kitérve
A hidon át, mely köt Dunát és népet.*

IX.

*A hidon át, mely köt Dunát és népet.
Mely ráépült az elfolyó időre.
S értőn tekint szét hátra és előre. —
Most felt kocsik hordnak testvériséget.*

*Te sík, lapos táj, sík alföldi élet,
Ki voltál nagy dolgok nagy temetője,
Lompos nyugalmad dermedt, merev bőrre
Már lágyul, hajlik, viszket, duzzad, éled,*

*És sok keserved járadt hordozója,
A vén Duna büszkén lóbálja nyergét,
Az új hidat, s kibuknak mind alóla*

*A horzsoló kövek s a bús vecsernyék;
Az ember is feláll multtól-mosottan,
S élet szibong át lábokban s karokban.*

X.

*Élet szibong át lábokban s karokban,
Akár tavasszal jégbetört folyókat
Bontó napon, mely hullámokba nőgat,
Nyújtózkodó medvében vére robban,*

*S ragadt pilláin ékség- s vágy-nyitottan
Süt át a szem. Májust nyit minden szónak
Mélyén a kedv; — kiszáll a láb alólad:
Kólóznak itt, csárdás csapong amottan.*

*Elért s jövő, eredmények s remények,
Velünk táncolnak: ifjak ők vagy vének,
De rólunk keltek és nekünk teremnek*

*Újult öröme. Mult-sodortu szennyek
Nem áztatnak bünt borba, táncba, csókba
S a mélyredöbbent szemben szikra lobban.*

XI.

*S a mélyredöbbent szemben szikra lobban; —
Fa volt elébb, tölgy: büszke, nagy, sudár fa,
S lett kis parasztok bánatózó háza
(Sietve vágják, csőzfélő titokban),*

*Majd jött a rém. Minden házban halott van;
Kéményre csend ül, ablak-ajtó tárva —
Az ember most a messzi erdőt járja,
És szíve nő és dobban egyre jobban,*

*Ha éjjel égő házat nézi, melyre
Oly sok reményt épített, bút viselve,
Ház és remény hamvából szembe pattan*

*A szikra, könnyet olt, s új akarathán
Őt gyermekeknek rak jövő-émléket:
A szerelem frissült csókokra ébred.*

XII.

*A szerelem frissült csókokra ébred.
Míg fátyla hull a barna éjszakáknak
S a fák bogára bűvös koronát rak
A szél, megrúzza s az felszáll az égnek.*

*A tó partjáról messzi béka-ének
Mesél és benne mámorokra várnak
Örök vizek szomjasai: a vágyak,
És vége nincs e sóvárgó mesének.*

*A vágy: vonzódás ketten eggyé válni,
S az egyesülés: termés; ez: természet;
Természet: törvény, és törvény az élet —*

*Terem s terem: örök, bár villanásnyi.
Mi kettőnek vér-törvény, — felnövesztve,
Tömegek nászán, születik az eszme.*

XIII.

*Tömegek nászán születik az eszme,
Az apja harc és anyja az igazság;
Nagy érkezését ezredévek adták
Egymásnak hírül, feledésbe veszte,*

*De útját új emlékekkel jelezve.
Erővé gyült, s nehéz pörölyként csap rád
Erővé gyült, s nehéz pörölyként csap rád
Alcás gonosz te, verejték-szerezte*

*Sivár arany, hazug hit, gyáva erkölcs:
A végzet, ez a vén vak és süket bölcs
Balgán mosolygott a hízeltévedésre,*

*Míg gyermekét, az embert megköltözted.
Most kivirágzik minden kín-törött seb
S a költő széppé fonja szívrepeve.*

XIV.

*A költő széppé fonja szívrepeve
A hulló, tiszta esőcseppeket,
Melyek magukkal húzzák az eget:
Az megmeredve, könnyesen pereg le*

*S ezer színt hány a rácsodáló szembe;
Én két marokkal gyűjtök fényeket
Belőle (árnyam áttűzésedett)
S rábűvölöm a fáradt emberekre,*

*Hogy szép legyen a munka és a béke,
Erő s erény szabadsága s kötése,
S helyezze a világot két karomba,*

*Hogy ős lehessen és utód lehessen,
Mindent beérjek, értesek és szeressem: —
Dalolj fel új dalokra régi forma!*

MESTERSZONETT

*Dalolj fel új dalokra régi forma,
Új tartalommal hemzseg a világ már,
A gondolat jövőnek nem csodát vár:
Zúg gyárákémények sokszáz bűbel-tornya.*

*Súlyos marok az ekét fölübe nyomja,
S izmos karok emelnek a nyár zsákján;
Az ős kemény fejekbe tudományt zár
S télen vidám vonat vízsz zakatolva*

*A híd on át, mely köt Dunát és népet.
Élet zsidong át lábokban s karokban;
A mélyredöbbsz szemben szikra lobban;*

*A szerelem frissült csókokra ébred:
Tömegek nászán születik az eszme
S a költő széppé fonja szívrepesve.*

1947, október.